

EVGENIKA

PRIOGA „ZDRAVNIŠKEGA VESTNIKA“ (POSEBNA IZDAJA)

A. SELIŠKAR – LJUBLJANA

JAN EV. PURKYNĚ O NALOGAH ZDRAVSTVA

Letos so v Pragi svečano proslavili 150letnico rojstva slovitega češkega fiziologa J. E. Purkyně (koncem septembra o priliki IV. medn. kongresa za zgodovino realnih ved). „Purkyněvo leto“ 1937 je mnogim odkrilo nepričakovano mnogostranost Purkyněvega dela in odprlo vpogled v nenavadno miselno bogastvo osebnosti, ki je med Čehi gotovo ena najzanimivejših. Ni torej čudno, da najdemo med mislimi velikega fiziologa, ki je utrl poti tolikim panogam biologije, tudi osnovne misli socialne medicine in evgenike, na katere hoče opozoriti pričujoči članek. To niso neke slučajne ali prigodne misli Purkyněve, temveč potekajo nujno iz njegove osebnosti. Prav jih je mogoče umeti le iz spoznanja poti, ki ga je vedla v znanost.

J. E. Purkyně (po novem češkem pravopisu, do leta 1850: Purkinje) se je rodil 27. XII. 1787 v Libochovicah blizu Litoměřic. V šoli piaristov je spoznal Fichte-jevo filozofijo, ki ga je pripeljala zopet nazaj v svet. Hotel je postati svečenik resnice, delavec za resnični napredek človeškega rodu. Kot študent filozofije v Pragi se je seznanil s pedagoškimi nazori Pestalozzi-ja in se nekaj časa resno bavil z mislijo, da ustanovi na gradu svojega mecena barona Hildprandt-a v Blatni prirodoslovno šolo za izbrano nadarjeno mladino. Vzgajati je hotel najboljše ljudi, genije. Ostalo je le pri načrtih, vendar pa žive pedagoška stremjenja iz te dobe tudi v poznejšem delovanju Purkyněvem kot neki osnovni nosilni ton. Po medicinskih študijah je vstopil Purkyně v znanost z empirično psihološko razpravo o subjektivnem gledanju, ki je zbudila Goethe-jevo pozornost. Po prizadevanju

pesnikovih prijateljev je bil Purkyně l. 1823. imenovan za profesorja fiziologije in patologije v Vratislavi (Breslau). Purkyně-ve razprave o gledanju so temeljnega pomena, ker so v njih osnove eksaktnega subjektivizma v fiziologiji. Z njimi je podal nekako kritiko gledanja. Osebnostno so ga te študije gotovo najboljše pripravile za pravilno razlaganje mikroskopskih slik tedanje še primitivne mikroskopsko-anatomske tehnike. To samo je Purkyně tako izpopolnil, da je v resnici on početnik histologije. Največji in najbolj znani uspeh teh študij je utemeljitev celularne teorije, ki jo je Purkyně podal pravilno že l. 1837, torej dve leti pred Schwann-om.

Cela vrsta odkritij v fiziologiji in histologiji je navezana na Purkyně-vo ime. V Vratislavi je uredil tudi prvi fiziološki institut sploh (1842). L. 1850. se je vrnil v Prago kot profesor fiziologije. Tu je postal središče češkega kulturnega življenja, sodeloval gotovo pri vseh tedanjih kulturnih institucijah, ustanovil Spolek lékařů českých, Umělecko besedo itd. Izdajal je prirodoslovni časopis „Živa“, prevajal Schiller-ja, Goethe-ja in dr. Umrl je 28. VII. 1869.

Purkyně je bil izrazit genij-iskalec in srečen najditelj novih dejstev, ki so za cele biološke stroke temeljna in še danes veljavna. A ne le to, ponovno je izpovedal tudi nazore o splošnih vprašanjih, ki izpričujejo univerzalnost njegovega duha. Že v svoji disertaciji je postavil teze: „Medicina je po svojem bistvu le del splošne vzgojeslovne umetnosti. — Pomožna znanja zdravnikova so v dotiki z vsemi panogami človeškega znanja“.

Najodločneje pa razlaga svoje nazore o zdravstvu v uvodu k razpravi „Commentatio de examine physiologico organi visus et systematis cutanei. 1823“. V tej postavlja nasproti znani patološki preiskavi bolnega človeka tzv. fiziološko preiskavo zdravega človeka. Ko razmišlja o nalogah praktičnega zdravnika, se mu ne zdi najtehtnejša naloga zdravnikova ta, da poskuša že ugašajoče življenje obnoviti ali ga vsaj za še malo časa vzdržati, temveč ta, da podpira življenje, ki se je z novim sijajem izvilo iz naročja večno žive narave, da ga varuje in slednjič privede k idealnemu vrhu čudovite popolnosti in lepote.

Zdravnik, ki se zaveda te naloge, je umetnik-tvorec, vreden visokega dostojanstva iz starih časov. Pod vodstvom zdravnika bi se poedinci od mladega razvili v tisto harmonično družbo, ki je bila ideal n. pr. Platon-ove države.

Čeprav dobro vemo, kako čudovite uspehe imajo rejci živali in rastlin, ki vzgoje nove lepe in človeku koristne oblike po določenih pravilih, „vendar tedaj, ko trdi kdo, da so take stvari za vzrejo človeškega organizma možne ali pa dopustne, takoj nastane krik, da je to paradokсно in razkačeni se otepajo, kakor da je ogrožena človeška svoboda — čeprav gre tu v resnici le za navodilo za dosego telesne in duševne svobode“. Običajno vidimo, da si zdravnik prizadeva olajšati in omiliti bridkosti in bede človeškega življenja in navadno vidimo v tem njegovo nalogo. Ne mislimo pa, na to da bo zdravstvo šele tedaj v vseh svojih delih popolno, ko se bo

naučilo rahlost človeškega organizma utrjevati, preprečevati okuženja in odvracati bolezni, tedaj ko bo vse uredilo tako, da se bo človeško življenje dobro začelo in da se bo z vsemi svojimi fazami pri vsakem poedincu v določenih, občestvu in posamezniku primernih mejah, podaljšalo zadovoljno in vedro do prirodnega konca.

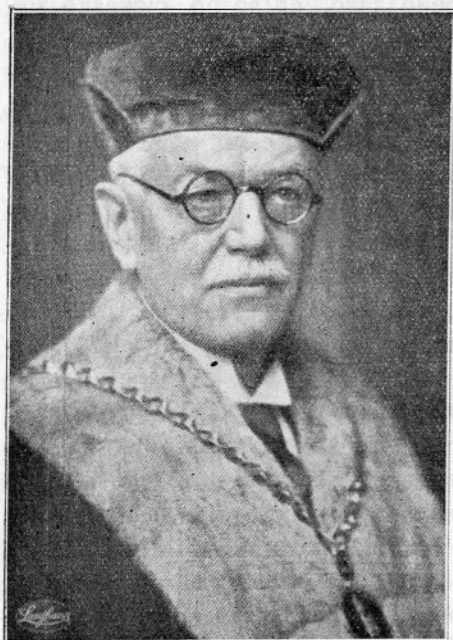
Te zadeve se ne smejo prepustiti naključju in se ne smejo zanemarjati in zapostavljati kot nekaj manjvrednega. Naj bi upravitelji držav že vendar uvideli, da je za fizično ohranitev in za okrepitev naroda potrebno povzdigniti zdravstvo v javno koristno ustanovo, ki naj si postavi za cilj zdravje in fizično izpopolnenje celega naroda ter to doseže s primerno avtoriteto in javno izvršilno močjo. Tako bi se doseglo to, kar so zaman poskušale razcepljene moči posameznikov.

Označena naloga zdravstva — Purkyně jo imenuje fiziološko prakso — mora biti nesporno os, okoli katere se vrti vse prizadevanje zdravniškega znanja. Človekove odnose do zunanjega sveta naj uravnava poseben nauk o zdravju (higiena), ki obsega tudi nauk o fizičnem vzgajanju, dietetiko in gimnastiko. V poglavju o fiziološki preiskavi opozarja na individualne znake, lastnosti narodne pripadnosti, individualne in rodbinske poteze, značaj spola in starosti, konstitucijo, temperament, omenja tudi vpliv zunanjih faktorjev in pomen dedno pridobljenih bolezni.

Purkyně-vo zanimanje za človeka kot celoto se kaže tudi v programu njegovih fizioloških predavanj, ki jim je začetek: „antropologija kot uvodna veda v celokupno fiziologijo“ in v njegovem nenavadnem zanimanju za antropologijo sploh. Gotovo je bil prvi, ki je spoznal vrednost individualno točne karakteristike človeka za fiziologijo. Tu se moramo spomniti še Purkyně-vega zanimanja za gimnastiko, ki izvira iz študijskih let, iz časa njegovih velikopoteznih pedagoških načrtov (Komensky, Rousseau, Pestalozzi, Fichte). Vedno in povsod je Purkyně poudarjal pomen telovadbe za poedinca in za človeški rod. Bil je gotovo prvi, ki je s fiziološkimi metodami zasledoval napredek telesnega razvoja na vežbajočem telovadcu. Bil je prijatelj M. Tyrša, ki mu je bil po nazarjih tako blizu, saj se je do podobnih dokopal Purkyně samostojno. Pobude za ustanovitev Sokola so izšle iz Purkyně-ve okolice, mogoče od njega samega. V Sokolu je Purkyně praktično udeleževal svoje znanstvene in organizatorične intencije na polju telesne vzgoje naroda.

SUMMARY:

On the occasion of the 150th anniversary of the birth of the famous Czech physiologist J. E. Purkyně (17. XII. 1787 -- 28. VII. 1869) the attention is drawn to his opinion on the chief task of medicine, i. e. prevention of disease and medical guidance of the growing organism. Purkyně's views (1823) on public health and physical culture, based on a profound physiological knowledge of the healthy man, are closely related to the modern conceptions of social medicine and eugenics. Purkyně appreciated also the importance of anthropology for the study of human physiology.

Dne 20. nov. 1937 je nepričakovano naglo umrl prorektor Karlove univerze v Pragi, prof. normalne anatomije dr. K. Weigner, generalni tajnik Češke akademije. Prof. Weigner ni bil le hladen znanstvenik, tudi ni bil le anatom v ožjem smislu, temveč človek najširšega obzorja, pisatelj mnogih znanstvenih del in poljudnih spisov, vnet sokolski delavec, ki je znal navdušiti svoje slušatelje medicine za sokolsko delo in ki je dal Tyrševi telesni vzgoji tudi znanstveno-biološko podlago. Pa tudi evgenika mu ni bila tuja, kar se vidi iz mnogih spisov s telesno-vzgojnega polja. Pod njegovo redakcijo je l. 1934. izšla publikacija Češke akademije „Rovnocennost evropských plemen a cesty k jejich ušlechťování“, kateri je napisal uvod

ter prispeval tudi 8. poglavje z njemu najljubšim tematom o pomenu telesne vzgoje za zboljšanje rase.

Prof. Weigner se je narodil 10. aprila 1874 na Českomoravski visočini, hodil na gimnazijo v Třebíču, študiral medicino v Pragi, kjer je nanj kmalu postal pozoren njegov kesnejši šef, prof. Janošík, ker je znal Weigner izvrstno risati. Postal je Janošík-ov demonstrator, s čimer si je toliko zaslužil, da je mogel končati študij. Tako mi je sam pripovedoval na svoj ljubezniv način o svojih začetkih, ko mi je razkazoval svoj veliki anatomijski institut s krasnimi zbirkami (zbirka lobanj obsega n. pr. 2000 kosov) in prekrasnim študijskim muzejem. Nепrestano je skrbel za rast zbirk za nove metode prikazovanja, za čim primernejšo in lepšo opremo razstavnih dvoran, pa tudi laboratorijev in vseh drugih prostorov.

Njegovo življensko delo in vidno njegovo najljubše duševno dete je njegova velika Topografska anatomija v petih obširnih knjigah, krasno opremljena kakor le malo nemških knjig. Pokazal mi je s ponosom pravkar izdano 4. knjigo. To je bilo koncem septembra 1937. Pripravljal je peto in zadnjo knjigo te povečane druge izdaje, izdaje pa ni več doživel...

V mlajših letih se je zanimal zlasti za bakteriologijo in patološko anatomijo, potem za histologijo in normalno anatomijo, tu pa zlasti za osrednje živčevje. Njegovih publikacij je nekaj stotin, kar priča o nenavadni delavnosti, ob kateri se je tudi prezgodaj izčrpal.

Ponatis slike je iz prijaznosti dovolila redakcija „Časopisa lékařů českých“ v Pragi. Slika predstavlja prof. Weignerja v slavnostnem ornatu rektorja Karlove univerze v Pragi.

Kakor omenjeno, se je njegovo zanimanje, zlasti v kesnejših letih delilo med anatomijo in telesno-vzgojne probleme. Svoje nazore o evgeniki odn. rasni higieni je med drugim jedrnato izrazil v zgoraj omenjenem poglavju o pomenu telesne vgoje za izboljšanje rase, iz katerega smo prinesli že l. 1934 v takratni Evgeniški rubriki Z. v. (str. 650) nekaj osnovnih misli. Z njimi zaključujemo tudi ta kratek spominski člančič velikemu slovanskemu človeku. „... Mož in žena, ki sta idioplazmatsko zdrava, rodbina z zdravo zarodno plazmo, osnovana na trdnih zakonih biologije in etike, je zanesljiv nosilec bodočnosti naroda. ... Odvrniti degeneracijo in zavarovati dedno zdravo potomstvo — to je zadnji smisel evgeniškega izbora pri ustanavljanju nove rodbine. Z disciplino, ki je utemeljena v evgeniških načelih, se mora človek osvoboditi prevelikega egocentrizma, mora vse svoje gledanje obračati na nadindividualne dednostne temelje, mora na svojo usodo, na celo sedanost gledati pod zornim kotom bodočnosti, mora svojo vrednost kot vrednost poedince meriti po njenem pomenu za celoto in to vse s tega vidika, da biološka edinica narodne celokupnosti ni poedinec, temveč rodbina. Rodbina je pot k narodu.“

Smatrajmo te krasne besede za svoj program!

Prof. Dr. K. Weigner. — Am 20. XI. 1937 starb unverhofft der Prorektor der Karls-Universität in Prag, Prof. Dr. K. Weigner. Er war nicht nur ein ausgezeichnete Lehrer der normalen Anatomie, sondern auch ein hervorragender Repräsentant der Sokol-Idee, welcher er einen wissenschaftlich biologischen Unterbau zu schaffen verstand. Ausser vielen kleineren Schriften aus seinem engeren Fachgebiet, veröffentlichte er auch eine fünfbändige Topographische Anatomie. Daneben schrieb er zahlreiche Abhandlungen aus dem Gebiet der Leibeserziehung. Mit dem Abgange Weigners, der erst 63 Jahre alt war, verliert nicht nur die tschechische Wissenschaft und der Sokolverband, sondern das gesamte tschechische Kulturleben einen grossen Mann und die slawischen Eugeniker einen Vorkämpfer ersten Ranges.

B. Škerlj.

Podedovans osnove določajo meje možnega razvoja v smeri na bolje ali na slabše, rast ali padec dragocenega. Če so danes za razvoj podedovanih osnov najugodnejše zunanje prilike, se razvijajo zmogljivi (sposobni) poedinci, čim najpopolnejši fenotipi. V teh mejah moremo s pomočjo vzgoje poskušati izboljšati uspešnost in zmogljivost zosameznikov od minuma do maksima.

K. WEIGNER

v knjigi Rovnocennost evropských plemen
Praha 1934

GENETIČNI SEMINAR

G. TOMAŽIČ

METODE DEDNOSTNEGA RAZISKOVANJA BASTARDI — HOMOCIGOTE — HETEROCIGOTE

Seznani smo se z nekaterimi važnejšimi pojmi iz nauka o dedovanju. Poznati jih moramo, če se hočemo natančneje baviti z dednostnimi pojavi in vprašanji. Ogledati si hočemo še metode ali načine raziskovanja, ki jih uporabljajo raziskovalci, ko skušajo dognati zakonitosti, ki urejajo prenašanje in porazdeljevanje dednih zasnov v potomstvu.

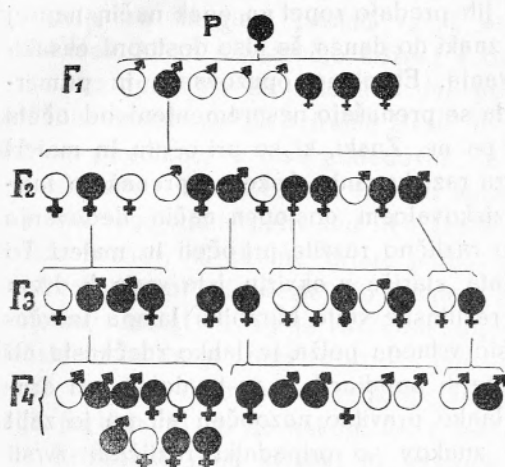
Najenostavnejši način je, da primerjamo, kako je razvit dedni znak (lastnost), ki prihaja ravno v poštev, pri prednikih in v potomstvu. V to svrho moramo poznati, kako je bil razvit pri vsakem članu rodu. Preskrbeti in sestaviti moramo čim popolnejši rodovnik, da lahko sklepamo, kako se je lastnost (znak) prenašala od starišev na otroke in iz roda v rod. Način zasledovanja dednih lastnosti s pomočjo rodovnika od poedinca do poedinca, od rodu do rodu, imenujemo genealoško metodo raziskovanja.

Uporabljamo jo predvsem, če se zanimamo za poreklo oziroma bočnoost poedinov ljudi, ali pa, ko opazujemo, kako se pojavljajo v okvirju rodbin pri posameznih njenih članih posebni znaki (lastnosti), n. pr. bolezni, nepravilnosti v rasti, posebna nadarjenost itd. V to svrho rabimo predvsem zgodovinske podatke, zapiske, usna izročila, slike in fotografije. Vsi ti viri so v večini slučajev nezadostni in pomanjkljivi. Ne nudijo nam vedno dovolj točnih slik o lastnostih prednikov ali pa poročajo le o nekaterih izmed njih. Posledica je, da so tudi zaključki napravljeni tem potom, bolj ali manj nepopolni. Kljub velikim nedostatom, s katerimi je vezano iskanje podatkov in sestavljanje rodovnikov, se je posrečilo s pomočjo genealoške metode vendarle rešiti več genetičnih vprašanj. Tem potom smo dobili zlasti vpogled v način dedovanja nekaterih znakov človeškega obraza. Znan je slučaj iz habsburške vladarske rodovine. Člani te dinastije so bili označeni po močno razviti spodnji ustni in naprej strčeči bradi. Preko pet stoletij moremo zasledovati ta tip obraza neprekinjeno od rodu do rodu. Pri tem lahko ugotovimo, da je bil včasih bolj včasih pa manj izrazito razvit. Iz rodovnika razberemo tudi razmerje med dotokom tuje krvi (možne ženitve) v rodovino in izrazitostjo obraznega tipa. Še lažje pa spoznamo, da je sklepanje zakonov med pripadniki zelo sorodnih linij v tem obširnem sorodstvu pojačevalo izrazitost obraznega tipa v potomstvu. Tip obraza Habsburžanov se je prenašal tudi na vse rodovine, ki so bile z njimi v krvnih vezeh.

Po isti metodi se je posrečilo razvozlati način dedovanja raznih nepravilnosti in bolezni, ki jih najdemo od slučaja do slučaja med člani dedno obremenjenih družin. Kot primer hočemo navesti le kratkoprstnost ali brachidaktilijo. To je svojevrstna nepravilnost v rasti prstov na rokah. Posa-

mezni člani v nekaterih rodovinah imajo namreč na vseh prstih rok po en členek manj kakor navadno. Njihovi prsti so zato krajši. Nenavadna zgradba prstov se prenaša tudi na potomstvo. Slika 13 nam kaže rodovnik take rodovine, ki obsega pet rodov. V rodovino je prišla tovrstna zgradba prstov na

ta način, da se je prisojila žena, ki je imela nepravilno rasle prste. V zakonu z možem, ki je imel pravilno oblikovane roke, je imela 8 otrok, pet fantov in tri deklice. Štirje otroci so imeli pravilno rasle prste, štirje (tri deklice in en deček) pa take kakor mati. Lastnost je prešla tudi na potomstvo otrok, na vnuke in na pravnuke, in sicer tako, da se je razmerje med rodbinskimi člani, ki so kazali nepravilnost v rasti prstov in onimi s polnoštevilno razvitimi členki, neprestano menjavalo. Glej sliko rodovnika! V njem ločimo rod starišev ali paternalno generacijo. Na sliki 13 je zaznamovana s P. Dalje potomstva ali filijalne generacije,

Sl. 13. Rodovnik brahidaktilne rodbine.

Osebe, ki so se prisojile odn. priženile, so izpuščene. — Bel krog: Oseba s pravilno raslimi prsti. Črn krog: Oseba z nepravilno raslimi prsti.

Puščica: moški. Križec: ženska.

ki jih delimo v potomstvo 1. rodu (otroke na sliki F1), 2. rodu (vnuke, F2), 3. rodu (pravnuke, F3), 4. rodu (F4) itd. Krajše jih zaznamujemo lahko s pripisanimi konvencionalnimi znaki.

Veliko važnejši so izsledki onih raziskovalcev dednih pojavov, ki so skušali prodreti s pomočjo smotrno izvedenih poizkusnih gojitev (Zuchtexperiment) v tajinstveno dogajanje dednostnih pojavov. Najgloblji vpogled v potek prenašanja znakov in lastnosti na potomstvo pa je dosedaj omogočila metoda križanja (experimentum crucis). Križanje ali bastardiranje imenujemo medsebojno opraševanje oziroma oplojevanje poedincev, ki spadajo k različnim zvrstem ali pasmam iste bodisi živalske bodisi rastlinske vrste, včasih pa celo h različnim vrstam. Križanje se izvrši lahko v prirodi brez človekovega sodelovanja, ali pa je izvede človek namerno umetnim potom, da more v vzgojenem potomstvu opazovati ponašanje določenih znakov in lastnosti v praktične svrhe ali pa z namenom, da ugotovi način dedovanja le-teh. Vsaka rastlinska in živalska vrsta, tudi vsak človek, ima veliko število najrazličnejših znakov in lastnosti. Vsi pa niso enako pripravi in ne nudijo vedno ugodne podlage za dednostna proučevanja. Pogledjmo n. pr. ščinkovca in njegove znake ter lastnosti! Rdeči pas na glavi, barvasti pasovi na krilih so odlični znaki; saj moremo z njihovo pomočjo z lahkoto ločiti ščinkovca od ostalih debelokljunih ptic. Nešteto parov ščin-

kovcev lahko sparimo in vzgojimo nebroj potomcev, a vendar ne moremo opaziti med pasovi na krilih potomcev nikakih razlik, ki bi nam lahko bile za podlago pri sklepanju o načinu, kako se ti znaki podedujejo. Pasovi na glavi in krilih ščinkovca so namreč znaki, ki so skupna last vseh poedincev iz vrste ščinkovec; kot enakovredna lastnost preidejo tako od očeta kakor tudi od matere na mladiče, ki jih predajo zopet na enak način naprej svojemu potomstvu. Taki in podobni znaki do danes še niso dostopni eksaktnim metodam dednostnega raziskovanja. Eksaktno opazovanje in primerjanje more ugotoviti na njih le to, da se prenašajo nespremenjeni od očeta in matere na otroke, vnuke itd., več pa ne. Znaki, ki so pri očetu in materi enaki, niso nudili ugodne podlage za raziskovanja, kako se prenašajo lastnosti. V veliko večji meri je bil raziskovalcem dostopen način dedovanja onih znakov oziroma lastnosti, ki so različno razvite pri očeti in materi. To se vresniči navadno tedaj, če spadata stariša v okvirju iste vrste k dvem zvrstem ali pasmam. Barva cvetov rastlinske vrste *Mirabilis Jalapa* je včasih bela, včasih pa rdeča, barva hišic vrtnega polža je lahko rdečkasta ali rumenkasta, dlaka kunca je pri nekaterih poedincih te vrste dolga, pri drugih zopet kratka, greben kokoši je lahko pravilno nazobčan ali pa je zalit in krpast. Nosilci ravnokar naštetih znakov so pripadniki različnih zvrsti oziroma pasem iste vrste (*Mirabilis*, vrtni polž, kunec, kokoš). Poizkusi križanja med pripadniki različnih zvrsti oziroma pasem so nudili obširno polje za raziskovanje in omogočili največ izsledkov o načinu dedovanja znakov in lastnosti. Na teh izsledkih temelji povečini zgradba sodobnega nauka o dednosti. Pripadnike različnih pasem je križal že Darwin, izpopolnil in racionalno izrabil pa je take poizkuse Mendel.

Potomce dveh medsebojno oprашenih ali oplojenih poedincev različne zvrsti ali pasme imenujemo križance, bastarde ali hibride. V vsaki bastardovi lastnosti (znaku), ki je bila pri očetu drugače razvita kakor pri materi, tiči specifična dedna sila in tendenca dveh različnih dednih zasnov. Vsaka od obeh skuša najti in tudi najde, če ne vedno, pa vsaj v nekaterih slučajih ugodne pogoje in pot, da se ločeno pojavi kot na zunaj viden znak (lastnost). Rdeče in belo, rumeno in rdečkasto, dolgodlako in kratkodlako so paroma nastopajoče oblike iste lastnosti (barva cveta, barva lupine, dolžina dlake), ki je zasnovana v obliki dveh zasnov, od katerih je ena materskega, druga pa očetovskega porekla.

Poleg bastardov med pasmami in zvrstmi poznamo tudi križance med bolj ali manj sorodnimi vrstami, da celo med rodovi. Nastanejo včasih v prirodi ali pa jih vzgoji človek umetnim potom s pomočjo križanja. Znana sta mula in mezeg, ki sta mešanca med žrebcom in oslico oziroma med oslom in kobilom; dalje bastardi med levom in tigrom; zebroidi, to je potomci konja in zebre; križanci med ržjo in pšenico; hibridi med pšenico-piriko in navadno pšenico; mešanci med zeljem in redkvijo. Našteli bi jih lahko še mnogo.

Bastardi med pripadniki različnih vrst ali celo rodov nastanejo v pri-

rodi zelo redko. Tudi njihova vzgojitev umetnim potom s pomočjo križanja se le redkokdaj posreči. S tem v vezi zaostajajo tudi izsledki, ki so bili najdeni pri križancih te vrste, daleč za onimi, ki so jih našli na podlagi raziskovanj bastardov med pasmami in zvrstmi. V sodobnem nauku o dedovanju igrajo zato le podrejeno vlogo. Nadaljna raziskovanja bodo mogoče pokazala, da utegnejo postati važni za razčiščenje nekaterih dednostnih problemov, ki se s pomočjo križanj v okvirju pasem niso dali razjasniti.

Ako oprašimo ali oplodimo dva poedince, ki spadata k dvem povsem različnim vrstam rastlin oziroma živali, in se nam posreči vzgotiti potomstvo dobimo poedince, ki niso podedovali le po en ali dva para različnih znakov ali lastnosti po očetu in materi, ampak večje število teh. V vsakem na ta način vzgojenem individuu tiče različne sile večjega števila specifičnih dednih zasnov, ki streme druga poleg druge, da bi se mogle razviti in izoblikovati sebi odgovarjajočo lastnost na potomcih. Odmiranje nerazvitih zametkov, zastoj v rasti na različnih stopnjah razvoja, slab razvitek razplodnih stanic in drugi znaki in vzroki jalovosti so prav gotovo vsaj deloma v tesnih vezeh z delovanjem velikega števila specifičnih dednih zasnov dvojnega porekla, ki so se nakopičile v takšnih bastardih.

Križancev med zvrstmi ni mogoče točno oddeliti od bastardov med vrstami, ker manjkajo zato občeveljavni kriteriji. Jalovost ali sterilnost kaže pri medvrstnih mešancih razne stopnje, obenem pa ni redek pojav niti pri medzvrstnih hibridih. Ako bi hoteli nadalje označiti kot vrsto vse poedince, ki imajo isto število istovetnih hromosomov, naletimo zopet na težkoče. Poznamo namreč skupine poedincev pri rastlinah in živalih, ki imajo skoro povsem enako zunanje lice in jih prištevamo tudi k isti vrsti, v svojih stanicah pa imajo kljub temu različno število hromosomov, n. pr. *Ascaris megalocephala* (konjska glista). Nasprotno so česti tudi primeri, da imajo gotove vrste istega rodu enako število hromosomov, ki so navidez popolnoma enaki. Po svoji zunanosti in vidnih lastnostih pa so tako različne, da jih upravičeno smatramo za samostojne vrste. Radi pomanjkanja kriterija za opredeljenje odgovarjajočih skupin poedincev v vrste so zlasti meje med vrsto in zvrstmi često nejasne, iz česar sledi tudi nemožnost točne razdelitve bastardov v medvrstne in medzvrstne. Iz zadrege nam more pomagati edino definicija vrste kakor jo uporabljajo sistematiki: Pod pojmom vrsta razumemo kot celoto vse poedine živali oziroma rastline (ljudi), ki kažejo enako, določeno začrtano zunanost in proizvajajo le take razplodne stanice, ki so, kar se lastnosti in dedovanja tiče, enakovredne. Iz spojitve slednjih se razvijejo novi poedinci, ki imajo isto zunanost in iste lastnosti kakor njihovi predniki, da jih lahko uvrstimo v isto celoto, iz katere so izšli. Zvrsti ali pasme so manjše skupine individuov v tej celoti. Ti se ločijo od sovrstnikov v nekaterih lastnostih. Biotipi slednjič so skupine posameznikov v okvirju vrst, zvrsti in pasem, ki kažejo določen, dedno omejen obseg varijiranja za gotovo lastnost. Poedincev, ki proizvajajo v dednem oziru neenakovredne razplodne stanice dveh ali več vrst, ne moremo prišteti k dolo-

čeni rastlinski ali živalski vrsti kot celoti sestavljeni iz enakovrednih poedincev, zato jih oddelimo in imenujemo bastarde.

Ako kaže določena lastnost pri potomstvu dve lici, je to znak, da je prejel novi rod od starišev dve različni zasnovi za to lastnost. V oplojenih jajčnih stanicah ali cigotah, ki so bile izhodišče za razvoj mladega rodu, sta se znašla za vsako lastnost dva gena. Cigota je nastala iz spojitve dveh razplodnih stanic ali gametov; ki sta imela vsak različno zasnovo (gen) za eno in isto lastnost. Gameta nista bila genotipično identična. Posledica je bila, da je bila tudi cigota, ki je nastala iz spojitve obeh, mešane prirode. Vsebovala je dva različna gena za isto lastnost. Bila je, kakor pravimo heterocigotna. Iz nje se je razvil ravnokar potomec,

V nasprotnem slučaju prejmejo lahko potomci od očeta in matere enake dedne zasnove ali gene za eno in isto lastnost. Tako potomstvo nastane vedno iz cigot, ki so rezultat spojitve dveh genotipično identičnih gametov. O njih pravimo, da so homocigotne. Isto velja za vse poedince v potomstvu, ki zrastejo iz njih.

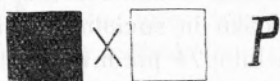
Za primer vzamemo belo-cvetočo zvrst rastline *Mirabilis jalapa*. Ko se razvija cvet, dozoreva v prašnikih cvetni prah, v pestičih pa jajčne stanice. Vsaka kroglica (stanica) cvetnega prahu ima v hromosomih svojega jedra poleg številnih drugačnih dednih zasnov tudi gen za belo barvo. Istoveten gen je tudi na enakem mestu v jajčni stanici. Cvetni prah iz istega ali pa iz enakovrednega cveta na drugi rastlini pride na brazdo pestiča in se spoji z jajčno stanico. Iz spojka zraste rastlina, ki ima po vseh stanicah dva gena za belo barvo in tudi belo cvete. Z ozirom na cvetno barvo je na novo nastala rastlina homocigotna in je rezultat spojitve dveh genotipično identičnih gametov.

V drugem slučaju prenese žuželka na ravnokar omenjeno cvetočo rastlino cvetni prah iz cveta rdečecvetne zvrsti. V cvetnem prahu je gen za barvo in sicer rdečo, v jajčni stanici pa za belo. Razplodni stanici nista v tem slučaju več genotipično istovetni. Po spojitvi obeh nastane spojek, ki ima poleg gena za rdečo barvo tudi dedno zasnovo za belo. Spojek je heterocigoten in enake so vse stanice v potomcu, ki se iz cigote razvijejo. Mlada rastlina dorašča in končno cvete. V cvetih se razvijejo zopet jajčki in cvetni prah. Vsaka razplodna stanica dobi pri tem le po en gen od dvojice. Nekatero stanice cvetnega prahu dobe gen za rdečo barvo, druge zopet za belo. Na enak način se porazdelita oba gena tudi med jajčne stanice. Razplodne stanice, ki se razvijejo na heterocigotni rastlini, ne dobe nikoli dvojice genov za isto lastnost, (primerjaj redukcijsko delitev): Vsi gameti, torej tudi gameti bastardov, so vedno nemešane prirode. Razlika med homocigotnimi in heterocigotnimi ljudmi, živalmi oziroma rastlinami je le ta, da so gameti homocigotnih individuov vsi istovetni in dedno enakovredni, heterocigotni poedinci pa producirajo najmanj dvovrstne razplodne stanice.

V homocigotnem potomstvu se razvije lastnost lahko tako, da je popolnoma enaka isti lastnosti pri očetu in materi. Nastane vprašanje, kakšno

lice lahko kaže lastnost heterocigotnih potomcev, ko imajo ti zanj v vsaki svoji stanici po dva različna gena? Mislimo si lahko tri možnosti. Vse tri tudi v resnici nastopajo.

Prva možnost je ta, da razvije n. pr. gen za črno barvo svojo lastnost poleg gena za belo barvo. Glej sl. 14/2! Tako dedovanje po načinu mozaika je

1. Intermedijarno

2. Dedovanje po načinu mozaika

3. dominantno
(za črno)
recesivno ali latentno
(za belo)

F

Sl. 14. Shema prikazuje vse tri razvojne možnosti za bastardovo lastnost, ki je zasnovana potom dveh različnih genov. Gen za črno barvo: črni kvadrat. Gen za belo barvo: beli kvadrat.

zelo redko. Kot primer nam služijo bastardi pri kokoših. Če osemi petelin bele Leghorn-Bantam pasme kokoš črnega Cochins-Bantam plemena, se razvije iz jajc potomstvo, ki je grahasto in nosi črne in bele pege.

Druga možnost je vresničena pri že omenjeni rastlini Mirabilis Jalapa. Ako skrižamo belocvetno zvrst te cvetlice z rdečecvetno, dobimo potomce, ki so vsi rožaste barve. Glej sl. 14/1! Ta način dedovanja imenujemo vmesen ali intermedijaren. Pri medzvrstnih bastardi ni pogost. Zelo čest, da skoro pravilo, je tak način dedovanja za križance med vrstami.

Tretja možnost se lahko vresniči tedaj, ko ni razvojna sila obeh genov enakomočna. Na potomcih se razvije lastnost v obliki, ki odgovarja jačjemu genu. Jačji gen prevladuje, zato pravimo: lastnost dominira. Glej sl. 14/3! Gen za drugo obliko lastnosti je sicer navzoč v heterocigotnih bastardovih stanicah, njemu odgovarjajoča oblika lastnosti se pa ne more razviti. Lastnost je latentna ali skrita in se pokaže le v gotovih slučajih, zato pravimo o njej tudi, da je recesivna. Na ta način se podeduje mnogo lastnosti zlasti pri medzvrstnih križancih. Naj navedemo par primerov. Če oprašimo visokostebelni grah s pritličnim, kaže vse potomstvo visoko rast. Ako oplodimo vrtnega polža z rdečkasto hišico s takim, ki nosi rumeno, imajo potomci povečini rdeče lupine. Visokostebelna rast, rdečkasta barva lupine so dominantni znaki, pritlikava rast in rumena barva lupine pa latentni in recesivni. Slika 14/1—3 prikazuje na shematski način, kakšno lice ima lahko lastnost, ki se je razvila v heterocigotnem potomstvu bastardov pod vplivom dveh različnih dednih zasnov.

GENETISCHES SEMINAR

G. Tomažič: Die Methoden der Erbforschung.
Bastarde. Homozygoter und heterozygoter Zustand.

ORGANIZACIJE

Pajdološki kongres v Ljubljani. 26.—28. avg. t. l. se je vršil v Ljubljani II. vseslovanski pajdološki kongres, na katerem je bilo prečitanih mnogo tudi za evgenika in antropologa zanimivih referatov. Kongres je imel poleg plena štiri sekcije, od katerih je prva bila mladinoslovna, biološka in higienska, druga psihološka, tretja sociološka in socialnozaščitna, četrta pa za uporabno pajdologijo. Najavljenih je bilo 74 predavanj, tako, da je nemogoče poročati o vseh; niti ne o vseh, ki bi tu mogla zanimati. Zato moramo navesti skoro le naslove referatov. V plenu so bila med drugimi ta predavanja: Pomen anomalij rasti zobovja pri otroku (F. Bažant, Brno). Telesni in duševni razvoj gluhonemega otroka (M. Matić, Jagodina). Določitev spolne zrelosti deklet v biologiji in v kazenskem zakonu (B. Škerlj, Ljubljana). Mladinoslovni problemi pubertetne dobe (J. Uher, Brno). Dednost in okolje kot razvojni činitelji otroške inteligentnosti (J. Szwarc, Poznań). Slaboumnost otrok (J. Křivý, Brno). Potreba specialnega raziskovanja mladine, ki je moralno defektna in moralno ogrožena (R. Fila, M. Hradiště). Temeljna načela vzgojnega skrbstva za moralno ogroženo in pokvarjeno mladino (F. Kočí).

V prvi sekciji so češki predavatelji govorili skoro izključno o ortodontiji, o zobnih razvojnih anomalijah itd. Nekaj predavanj je odpadlo (ali vsaj v tej sekciji niso bilačitana, kakor n. pr. Jagodičovo o vplivu alkohola na telesni in duševni razvoj osnovnošolskih in meščanskošolskih otrok), tako da ostaneta še dva in sicer: F. Higy—Mandičovo (Zagreb) o obliki glave in višine telesa zagrebske šolske dece in B. Škerljevo o manjnadarjenih otrocih Dravske banovine kot evgeniški problem. Mandičovo predavanje sloni na opazovanjih iz edinstvenega materijala, namreč na merjenju telesnih in duševnih lastnosti 30 dečkov tekom 12 let; Škerljevo predavanje je slonelo na članku o cenitvi manjnadarjenih otrok v naši banovini, ki je bilo objavljeno v 1. številko letošnjega letnika „Evgenike“. V III. sekciji je bilo mnogo zanimivih referatov, tako n. pr.: Sociološko in psihološko raziskovanje šolskega novince (V. Möderndorfer, Ljubljana). Vpliv socialnih razmer na kmetskega otroka (J. Jurančič, Telče). Sodobna zaščita otrok in mladine v Jugoslaviji ter njene osnove (V. Jagodič, Ljubljana). Beda haloške dece in njeni vzroki (F. Žgeč, Celje). Iz IV. sekcije bi omenili samo: Kako vpliva obiskovanje šole na življenje podeželske dece v pasivnih krajih Jugoslavije (B. P. Sučević, Zagreb). Izsledki raziskovanja psihomehanike pri šolski deci v Bitolju (I. Kanjuh, Bitolj). Problemi svetovanja pri izbiranju poklica (V. Chmelař, Brno). Problem mladine v luči jugoslovanskega zakona (B. Goslar, Ljubljana). Predavanja v plenu so bila vedno jako dobro obiskana, v sekcijah pa seveda po ožjih interesnih sferah poslušalcev.

Kongresno vodstvo je izdelalo obširno resolucijo, ki priporoča razna izboljšanja pri vzgoji in rasti mladine. Dasi se dajo mnoga priporočila iz-

vesti le z izdatno finančno podporo, je pri mnogih, in morda celo pri vseh, važna zlasti ali izključno dobra volja odločujočih oseb in institucij. Tako smemo upati, da se bodo nekatere želje resolucije (n. pr. ustanovitev delovnih pjdoloških krožkov in društev; praktična aplikacija znanstvenih dognanj pri šolanju, socialnem skrbstvu, mladinskem sodstvu, telesni vzgoji itd.; varstvo mladine pred ideološkimi spori in političnimi strastmi; gojitev samostojnosti in individualitete; upoštevanje dognanj strokovnjakov v vsej zakonodaji, zlasti upoštevanje individualnega razvoja otroka in mladostnika; depolitizacija zgodovinskega pouka; vzgoja učiteljev za ročna dela; večja izraba ročnih del kot učno sredstvo na pomožnih šolah) s časom uresničile.

Istočasno s kongresom je bilo osem razstav, med njimi: reformno-šolska iz Zlína, mladinskohigienska iz ČSR, zaštita dece (Jugoslavija) in pomožno šolstvo v ČSR. Na razstavi Zaštita dece je bilo premnogo zanimivega materiala, da bi mogli o njej na tem mestu poročati. V splošnem je kongres gotovo dobro uspel in potrdil izdatno delo slovanskih učenjakov na polju mladinoslovja. Š.

ORGANIZATIONS

The Second Panslavonic Pedological Congress was held in Ljubljana, August 26—28, 1937. Many reports were interesting from the eugenical standpoint. An extensive resolution was accepted, recommending many practical improvements regarding education and the medical as well as social care for the youth.

DROBNE VESTI

Evgenika ali rasna higiena? Staro vprašanje je rešila Uredba o izpremembah in dopolnitvah v uredbi o medicinskih fakultetah na univerzah v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani z dne 26. XII. 1936, P. štev. 52.404 (Služb. novine Kralj. Jugoslavije, 26. VI. 1937, štev. 141/XLIV/322 s čl. 1., ki določa:

1. Stolica za biologijo: a) biologija za medicince (obv.)
b) nauk o dednosti z **evgeniko** (neobv.)
- in 19. Stolica za higieno: a) občna in specialna higiena (obv.)
b) socialna medicina (obv.)
c) **rasna higiena** (neobv.)
č) epidemiologija (neobv.)

Odslej morejo študenti medicine poslušati v prvih semestrih evgeniko, v sedmem ali osmem pa rasno higieno. Le kaj je mišljeno z enim in drugim, da se dajeta dva podobna (po A. Ploetz-u celo ista!) predmeta v tako velikem časovnem razdobju? Prvotna uredba je imela v čl. 3.:

1. Stolica za biologijo, pod b) nauk o dednosti (neobv. in brez evgenike!)
19. Stolica za higieno, pod c) „rasna higiena (evgenika)“.

Torej je bila takrat rasna higiena še istovetna z evgeniko. Da v popravljeni uredbi ni več, je smatrati za napredek, samo če je razlog res stvaren.

Prav za prav bi spadala tudi evgenika brez dvoma v višje semestre in brez škode bi se rasna higiena predavala v okviru evgenike. V sednji obliki je pa vprašanje, ali je bil razlog za takšno delitev znanstveno utemeljen. In to še celo s takšnim časovnim razdobjem! Ali pa je zašla „rasna higiena“ morda samo zaradi sličnosti naziva tudi v „higieno“? Razveseljivo pa je, da je bila evgenika sploh priznana na univerzi, dasi so — kakor piše prof. Zarnik — na neki najvišji znanstveni korporaciji na se veru naše države izrazili dvome o znanstvenosti evgenike... Š.

Katastrofalno nazadovanje porodov v ČSR. Ko smo objavili v 4. številki obširnejše podatke o gibanju populacije v Jugoslaviji, bo zanimalo, kako je v tem pogledu z našo zavezniško in bratsko Češkoslovaško republiko. Kakor poroča V. u. R. v septemberski številki, je bil prirastek l. 1936. samo še 50.000 (za vso državo!). Pri nas l. 1934. (ob takrat še nekoliko manjši populaciji) vendar še preko 211.000! Zemlja Češka je imela l. 1935. le še 14·2‰ porodov, Slovaška še 24·3‰; Jugoslavija pa povprečno l. 1934. še 31·20‰; sam prirodni prirastek l. 1934. je bil večji (14·35‰), kakor porodnost v zemlji Češki l. 1935. Tako bomo v teko. čih letih, menda še pred 1940, po številu populacije že prekosili Češkoslovaško republiko. Ob ustanovitvi obeh držav je ČSR imela skoraj tri milijone več ljudi kakor Jugoslavija, že po 20 letih smo praktično izenačeni! Š.

V Argentini so izdali zakon, po katerem se mora moški pred poroko izkazati z zdravstvenim spričevalom (po V. u. R.) — želimo boljšega uspeha kakor je bil pri nas! Napaka pa je tam ista, kakor je bila pri nas: zakaj samo moški?

V Rusiji so se začeli energično boriti proti splavom in bračnim ločitvam. Uspeh je nesporen: splavov je bilo za prvo četrtletje od l. 1936. na 1937. skoro za 50 %, ločitev pa 61 % manj. Po V. u. R.

V juliju je bil v Parizu mednarodni kongres za populacijske vede. Med drugimi se je Burgdörfer (znani nemški populacijski statistik) izrazil jako optimistično o razvoju populacije v Nemčiji po l. 1933. Nemški primer dokazuje — pravi B., — da je v današnjem zapadnem kulturnem svetu uspešna borba proti padanju rojstev še mogoča. Po A. f. B.

O nazadovanju porodov dobimo dobro sliko, če primerjamo padec porodov na 10.000 prebivalcev Evrope v letih 1913 do 1935. Porodov je manj: na Portugalskem za 12 %, v Španiji za 16 %, v Italiji, Rumuniji, na Nizozemskem, v Belgiji, na Danskem, v Nemčiji in na Finskem za 25—32 %, na Madžarskem za 37 %, v Franciji za 38 %, v Angliji za 39 %, na Švedskem in Norveškem za 41 % in v Avstriji za 45 %. Po V. u. R.

LITTLE NOTES

Eugenics and (not or!) Race-Hygiene were included in the curriculum of medical students of the Yugoslav universities.

The Czechoslovak Republic shows a threatening decrease of the birth rate. The population number of Yugoslavia will reach that of Czechoslovakia in the nearest future.

KNJIŽEVNOST

Archiv für Bevölkerungswissenschaft VII/5-6, (S. Hirzel), Leipzig 1937. — Na prvem mestu je objavljeno celo Burgdörferjevo predavanje na letošnjem Pariškem kongresu o novem razvoju nemške populacije v okviru evropskih narodov. Fakt je, da se je doslej edinole v Nemčiji posrečilo spraviti populacijo zopet v rast, in sicer z novo politiko od l. 1933. B. prihaja do zaključka, da je dobra gospodarska in socialna politika bila in bo vedno najboljša populacijska politika. Razen tega pa je posebno važno vprašanje volje naroda po rasti. To je pa vzgojni problem. — E. Heinel poroča o družinsko-statističnih podatkih zadnjega ljudskega štetja v Nemčiji. — K. A. Wieth-Knudsen piše o mejah današnjega padanja rojstev ter vidi spodnjo mejo samo v slučaju, da protispolčetno sredstvo odpove. Avtor pravi, da se bodo plodili pač samo še najneumnejši in najmanj vredni individui, ki si sicer morda morejo pridobiti novo „moralo“, ne pa nove protispolčetne tehnike! — O evropskih nemških populacijah izven nemških državnih mej poroča H. Zeiss. Drugi članki so bolj monografsko posvečeni istemu vprašanju. Le Th. Steimle je napisal kratek članek o populacijski politiki preteklih časov. — Sledijo poročila, slovstvo in naznanila. Pričujoči bogati dvojni zvezek zaključuje VII. letnik te lepe strokovne revije. Š.

Buletin eugenic si biopolitic VIII/8-9, Cluj (Inst. za higieno in soc. hig). — M. Zolog piše o principih podeželske zdravstvene organizacije. I. Făcăoaru nadaljuje svoje razprave o rasni kompoziciji posameznih romunskih pokrajin. O biotipoloških metodah piše P. Ramneantu. Făcăoaru je prispeval tudi razpravo o zvezi med lobanjskim obodom in vojaškim činom in prihaja do zaključka, da je korelacija pozitivna, t. j., da imajo podoficirji večji lobanjski obod kakor navadni vojaki. P. Ramneantu poroča o materinski umrljivosti v Romuniji. Isti avtor poroča tudi o najčešćih smrtnih vzrokih v Romuniji. — Sledijo poročila in evgeniška kronika. Š.

Eugenical News XXII/5 in 6 (The Eug. Res. Assoc. - Long Island, N. Y., U. S. A.) 1937. L. S. West opisuje rodbino, v kateri se pojavlja vrojena kožna bolezen Ichthyosis. — E. S. Gosney poroča o uspehih in skušnjah 28 let sterilizacije v Kaliforniji; do 1.1. 1937. je bilo steriliziranih 11.484 oseb. Uspehi so v vsakem oziru kar najboljši v zadovoljstvo vseh prizadetih. Sterilizacijske zakone ima sedaj 31 ameriških in 11 drugih držav. — Sledijo manjša poročila z raznih raziskovalnih področij evgenike in antropologije. Objavljena sta tudi dva evgeniška zakona s Portorika; eden se tiče protispolčetnih sredstev in splava, drugi pa predpisuje sterilizacijo pod običajnimi kautelami. — Zvezek zaključuje recenzija knjig. Zadnja številka XXII. letnika prinaša nekaj originalnih prispevkov, med njimi zlasti nekaj rodovnikov, ki so nabrani v praksi. Sledijo še krajši sestavki iz raznih obmejnih področij in nekaj recenzij. Š.

Eugenics Review XXIX/3, London 1937. — R. B. Cattel ugotavlja v članku o neka terih bodočih odnosih med nadarjenostjo, plodnostjo in socialno-ekonomskimi faktorji, med drugimi važnimi zaključki, na splošno negativno korelacijo med nadarjenostjo in številom otrok; vobče v teh pojavih ni velike razlike med mestom in deželo. — C. P. Blacker piše o evgeniških problemih, ki jih je še treba raziskati, med drugimi vpliv krvnega sorodstva, vzroke inteligenčnih defektov, raziskavanje dvojčkov, sociološka vprašanja itd. — O veterinarski evgeniki poroča H. G. Miller, E. A. Doll pa priporoča praktično metodo za presojanje (merjenje) socialnih uplivov. — Sledijo manjša poročila in mnogo recenzij; med njimi doživlja Ortner morda še bolj odklonilno kritiko, kakor je bila naša (prim. štev. 3. tekočega letnika!). Š.

Glas nedužnih III (VII)/1-4, Zemun 1937. — Po spremembi urednika je po dolgem času izšel zopet list „Glas nedužnih“, in sicer prve štiri številke za l. 1937. skupaj. Vsebina je pestra in dobra in moremo to zanimivo revijo, ki stane letno Din 40,—, toplo priporočiti. Grajati pa moramo včasih kar smešne napake v naslovih, ki so prevedeni v

nemščino. S takim znanjem tujega jezika se samo smešimo ravno pri onih, katerim je namenjen. Tudi v francoskih naslovih so napake! Š.

Zeitschrift für Rassenkunde VI/2 in 3 v. Eickstedt, Breslau; F. Enke. Stuttgart) 1937. — Ch. H. Liu (Shanghai) podaja prav zanimivo rasno sliko Kitajske ter vpele tri nova znanstvena rasna imena, in sicer: *H. sinicus borealis* Liu, *H. sinicus medius* Liu in *H. sinicus meridianus* Liu. — v. Eickstedt končuje svojo znamenito razpravo o zgodovini antropološke nomenklature in klasifikacije s pregledom človeških ras, imenovanih z znanstvenimi (latinskimi) imeni. — Posebno važna in osnovna je razprava zoologa H. B. Petersa (Stuttgart) o znanstvenih imenih človeških oblikovnih skupin, v kateri predlaga in uvaja nomenklaturna pravila, kakor so v veljavi v zoologiji in botaniki; h koncu podaja obširen pregled vseh doslej znanstveno pravilno in veljavno poimenovanih ras. — Prav poučen je tudi pregled o antropologiji v raznih državah, ki ga nudi serija krajših člankov iz Anglije (R. R. Marett, Oxford), Bolgarije (Chr. Seisov, Sofija), Grčije (I. Kumaris, Atene), Jugoslavije (B. Škerlj, Ljubljana), Poljske (A. Wrzosek, Poznań), Rumunije (I. Făcăoaru, Cluj), U. S. S. R. (L. Cipriani, Firenze), Čehoslovaške (Z. Frankenberg, Bratislava) in Madžarske (L. Bartucz, Budimpešta). Serija še ni končana. — Sledi pregled novega slovstva in vesti iz raznih držav. — Zaključni zvezek VI. knjige prinaša med razpravami jako zanimivo in obširno delo japonskega slavnega anatoma B. Adachi-ja (Kyoto) o ušesnem cerumenu kot rasnem znaku in o rasnem vonju („pazdušnem vonju“) kakor tudi o rasnih razlikah polnih žlez. Kraleč uspeh te raziskave je vrstni red nekaterih populacij, ki so rasno različno sestavljene: najmočnejše „dišijo“ črnci, potem Ainu, potem Evropci (belci), dalje Mikronezijci itd. do Japoncev, Koreancev, Kitajcev, Tunguzov in Kalmikov; vsi zadnje našeti imajo samo 10 ali pod 10% „dišečih“ ljudi. Isti vrstni red je dobil Adachi tudi po analizi ušesnega cerumena („masli“). Podatki glede polnega vonja so oprti tudi na histološko preiskavo pazdušne kože, ki kaže različno razvite polne žleze pri navedenih skupinah. — Schwidetzka (Breslau) preiskuje, v kakšnem okrožju se ljudje v Zgornji Šleziji ženijo, kako potekajo naravne in umetne meje, odn. ovire za poroko; pri tem se je izkazalo, da so od človeka postavljene meje (državne, okrajne, jezikovne, verske, mestodežela) močnejše ovire kakor naravne (reke, gore, gozdovi). Med manjšimi prispevki stavlja podpisani predlog za novo razmejitev rodov *Pithecanthropus* in *Homo* in sicer naj bi se vse neandertalske oblike prištevale k rodu *Pithecanthropus*. — Sledi zopet obširen pregled slovstva. Š.

LITERATURA

We notify:

Archiv für Bevölkerungswissenschaft VII/5–6 (S. Hirzel), Leipzig, 1937.

Buletin eugenic si biopolitic VIII/8–9, Cluj (Inst. of Hygiene), 1937.

Eugenical News XXII/5 and 6. Long Island N. Y., 1937.

Eugenics Review XXIX/3, London, 1937.

Glas nedužnih III/1–4, Zemun, 1937.

Zeitschrift für Rassenkunde VI/2 and 3, Stuttgart, 1937.

Današnja generacija izpolni svoje naloge dojutrišnje generacije, če bo skrbela za to, da meri z evgeniškim, rasno-higienskim prizadevanjem s kulturo duše in telesa sistematsko in neumorno k napredku človeštva, k njegovemu neprestanemu povzdigu.

K. WEIGNER

v knjigi Rovnocennost evropských plemen
Praha 1934

Okrajšave nazivov onih revij, iz katerih črpamo drobne vesti itd.
in ki jih deloma dobivamo v zameno:

Okrajšava:	Naziv:	Izdajatelj:	Kraj:	Država:
A.	Anthropologie	Matiegka	Praha	Č. S. R.
A. A.	Anthropologischer Anzeiger	Mollison in Schultz	Stuttgart	Nemčija
A. f. B.	Archiv für Bevölkerungs- wissenschaft (Volkskunde) und Bevölkerungspolitik	(Uredniški odbor)	Leipzig	Nemčija
B. E. B.	Buletin eugenic si biopolitic	Subsectia euge- nica si biopoli- tica a „Astrei“ si de Inst. d. Igiena si Igiena sociala	Cluj	Rumunija
E.	Der Erbarzt	v. Vershuer	Leipzig	Nemčija
E. N.	Eugencal News	Davenport, Laughlin, Steggerda	Cold Spring Harbor N. Y.	U. S. A.
E. R.	The Eugenics Review	Newfield	London	Anglija
G. N.	Glas nedužnih	Udruženje na- stavn. škola za defektnu decu	Beograd	Jugoslavija
M. A. W.	Mitteilungen der Anthro- pologischen Gesellschaft in Wien	Bouchal	Wien	Avstrija
V. u. R.	Volk und Rasse	Schultz	München	Nemčija
Z. f. R.	Zeitschrift für Rassenkunde	v. Eickstedt	Stuttgart	Nemčija
Z. R.	Zagadnienia Rasy	R. Dreszer, Pols- kie Towarzystwo Eugeniczne	Warszawa	R. P. Polska

„Evgenika“ izhaja petkrat na leto in stane za celo leto Din 20.—

Tiskarna „SAVA“ d. d. Kranj — Za tiskarno VILČE PEŠL, KRANJ — Uprava: ZDRAVN. VESTNIK — GOLNIK